

Η νέα κυβέρνηση του κοινοβουλίου

Ανάλυση
του **ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΥΡΗ**

Ανάρτηση: 17/11/2011

Η δεύτερη μεταπολιτευτική κυβέρνηση συνεργασίας, συγκεντρώνοντας 255 ψήφους, υπερέβη σημαντικά την κοινοβουλευτική πλειοψηφία της πρώτης, υπό τον Τζαννή Τζαννετάκη, η οποία το 1989 είχε λάβει 174 ψήφους.¹ Ο αριθμός είναι πράγματι μεγάλος, αν σκεφτεί κανείς ότι -εξαιρώντας την οικουμενική κυβέρνηση του Ξ.Ζολώτα²- η μεγαλύτερη κοινοβουλευτική αυτοδυναμία που υπήρξε στη Μεταπολίτευση, εκείνη της πρώτης μεταπολιτευτικής κυβέρνησης της ΝΔ το 1974, υπό τον Κ.Καραμανλή, μεταφράσθηκε σε 219 έδρες. Ωστόσο, η βαρύτητα της νέας αριθμητικής πλειοψηφίας είναι μάλλον μικρότερη από ότι εμφανίζεται. Καταρχήν, δεν θα πρέπει να διαφύγει της προσοχής, ότι τα τρία κόμματα της σημερινής συγκυβέρνησης είχαν λάβει στις τελευταίες εκλογές του 2009, αθροιστικά, περισσότερες έδρες (266). Κυρίως, όμως, διότι ο υφιστάμενος κοινοβουλευτικός συσχετισμός εμφανώς δεν εναρμονίζεται πλέον με τις διαθέσεις του εκλογικού σώματος. Με βάση την εκτίμηση της σημερινής εκλογικής τους επιρροής, η αθροιστική κοινοβουλευτική δύναμη των τριών κομμάτων, σε περίπτωση διεξαγωγής βουλευτικών εκλογών, πιθανολογείται ότι θα συρρικνωθεί σε περίπου 206 έδρες. Είναι βέβαια γνωστό, ότι η ισχύς μιας κυβέρνησης δεν εξαρτάται αποκλειστικά, ούτε καν κατά κύριο λόγο από τον αριθμό των βουλευτών της. Άλλωστε, η κυβέρνηση Τζαννετάκη «άντεξε» μόλις **102** ημέρες, ενώ ακόμη και η οικουμενική, μόνον **139**. Το ίδιο αξίωμα προφανώς εξακολουθεί να ισχύει και σήμερα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Η επίδραση της κυβερνητικής αλλαγής της 11/11/2011 στην κοινή γνώμη

	(+)	(-)	Χωρίς γνώμη
Γνώμη για την απόφαση του Γ.Παπανδρέου να συνεργασθεί με τον Α.Σαμαρά	73	21	6
Γνώμη για την απόφαση του Α.Σαμαρά να συνεργασθεί με τον Γ.Παπανδρέου	70	25	5
Δημοτικότητα Φίλιππου Πετσάλνικου	25	57	16
Εμπιστοσύνη στον Φ.Πετσάλνικο για την οικονομία	14	71	15
Δημοτικότητα Λουκά Παπαδήμου	55	18	27
Εμπιστοσύνη στον Λ. Παπαδήμο για την οικονομία	45	35	20
Γνώμη για τη διαχειριστική ικανότητα της Κυβέρνησης συνεργασίας	35	60	5

ΠΗΓΗ: Public Issue, Πολιτικό Βαρόμετρο Νο96, Νοέμβριος 2011

Όπως θα δειχθεί στα επόμενα, η σύγκλιση των πολιτικών κομμάτων του συνασπισμού εξουσίας που συντελείται, μπορεί να εξασφάλισε διευρυμένη, ή και πρωτοφανή κοινοβουλευτική πλειοψηφία, δεν είναι όμως αυτονόητο ότι εξασφαλίζει και ιδιαίτερως υψηλή κοινωνική νομιμοποίηση. Το πρόβλημα παραμένει.

¹ Η πρώτη μεταπολιτευτική κυβέρνηση συνεργασίας ΝΔ-(ενιαίου) Συνασπισμού, συγκροτήθηκε τον Ιούλιο του 1989 και έλαβε ψήφο εμπιστοσύνης από 174 βουλευτές (145 της ΝΔ, 27 από τους 28 βουλευτές του Συνασπισμού, έναν της ΔΗΑΝΑ και έναν μειονοτικό).

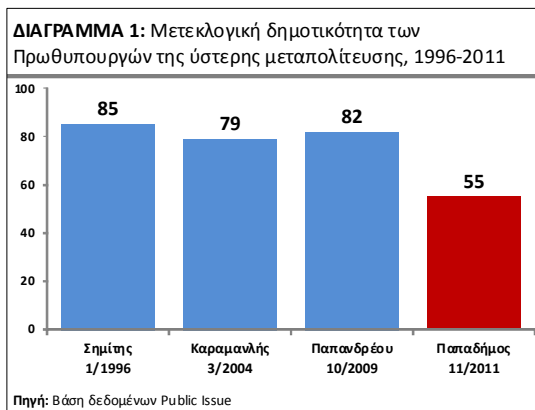
² Η οικουμενική κυβέρνηση του Ξ.Ζολώτα (11/1989), που διαδέχθηκε την κυβέρνηση Τζαννετάκη, εξασφάλισε 297 ψήφους.

Σε γενικές γραμμές, η τοποθέτηση του κ. Παπαδήμου στη θέση του πρωθυπουργού της χώρας έγινε δεκτή με ενθουσιασμό από τα ελληνικά και διεθνή μέσα ενημέρωσης. Η ευφορία, εντούτοις, που καλλιεργήθηκε δεν φαίνεται να δικαιολογείται από τα πραγματικά δεδομένα. Στους δείκτες του πίνακα 1 αποτυπώνεται συνοπτικά, το πολιτικό κλίμα, που δημιουργήθηκε εξ' αιτίας της πρόσφατης κυβερνητικής αλλαγής. Το γεγονός, ότι 7 στους 10 πολίτες επικρότησαν την απόφαση των δύο πολιτικών αρχηγών να συνεργασθούν (πίνακας 1) δεν μεταφράζεται αναγκαστικά και σε κάτι βαθύτερο. Μπορεί να σηματοδοτεί, απλώς, την ανακούφιση του εκλογικού σώματος από τον τερματισμό της καταστροφικής διετούς διακυβέρνησης του Γ.Παπανδρέου, ή και την αποφυγή της εντελώς απαξιωμένης «εναλλακτικής λύσης Πετσάλνικου» (πίνακας 1). Ας σημειωθεί σε αυτό το σημείο, παρενθετικά, ότι οι εσωκομματικές αντιδράσεις, μεταξύ των ψηφοφόρων της ΝΔ για την επιλογή του κ.Σαμαρά, υπήρξαν αρνητικότερες, από ό,τι οι αντίστοιχες αντιδράσεις μεταξύ των ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ, για την επιλογή του κ.Παπανδρέου.³

Η ιστορική εμπειρία αποδεικνύει, ότι η μεταβολή του πολιτικού κλίματος που συντελέστηκε με την αλλαγή της 11/11/2011, δεν μετατράπηκε σε ουσιαστική κοινωνική μεταστροφή, αντίστοιχη με αυτήν που σημειώνεται, μετά από εκλογική αναμέτρηση, ή έστω μετά από (εσωκομματική) εκλογική διαδικασία αλλαγής πολιτικού αρχηγού. Η αποδοχή της νέας κυβέρνησης του κ.Παπαδήμου παραμένει περιορισμένη και το σημείο αφετηρίας της δεν δικαιολογεί πανηγυρισμούς. Η επίδραση της κυβερνητικής μεταβολής στην κοινή γνώμη μπορεί να εκτιμηθεί με βάση τρεις μεταβλητές που αναφέρονται: α) στη δυναμική του προσώπου (δημοτικότητα), β) την εμπιστοσύνη στη διαχειριστική ικανότητα του νέου πρωθυπουργού και γ) την εμπιστοσύνη στη διαχειριστική ικανότητα του νέου κυβερνητικού σχήματος (πίνακας 1). Η αποκλιμάκωση της κοινωνικής αποδοχής, που παρατηρείται μεταξύ «προσώπου» και «κυβέρνησης», είναι εντυπωσιακή. Οι θετικές κρίσεις περιορίζονται, διαδοχικά (στην ίδια μέτρηση), από **55%** στη γενική αξιολόγηση του προσώπου (δημοτικότητα), σε ποσοστό εμπιστοσύνης για την ικανότητά του να διαχειριστεί την οικονομία **45%** και τελικά σε ποσοστό εμπιστοσύνης για τη διαχειριστική ικανότητα του νέου σχήματος μόλις **35%**.

Η δημοτικότητα του κ.Παπαδήμου, που μετρήθηκε στην –χρονικά– καλύτερη στιγμή για τη δυναμική της υποψηφιότητάς του⁴ καταγράφει πλειοψηφικό ποσοστό θετικών κρίσεων **55%**, έναντι 18% αρνητικών. Η εμβέλειά της είναι αυξημένη και σχετικά οριζόντια πολιτικά, μόνο μεταξύ των τριών κομμάτων της νέας συγκυβέρνησης, κυμαίνεται δε από 56% έως 69% (69% μεταξύ των ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ, 61% στο ΛΑΟΣ και 56% μεταξύ των ψηφοφόρων της ΝΔ). Αντιθέτως, παραμένει σχετικά περιορισμένη μεταξύ των κομμάτων της Αριστεράς (38% στο ΚΚΕ και 41% στο ΣΥΡΙΖΑ).⁵ Γεγονός, που αποδεικνύει ότι η παραταξιακή διαίρεση είναι, ως προς το πρόσωπό του, εξ αρχής ενεργή.

Ο μερικός χαρακτήρας της νομιμοποίησης του νέου πρωθυπουργού, γίνεται περισσότερο κατανοητός, εάν η επίδραση στη δημοτικότητά του συγκριθεί με την αντίστοιχη που άσκησαν, ιστορικά, στο πρόσωπο του εκάστοτε πρωθυπουργού, οι λειτουργίες της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, είτε πρόκειται για τη διαδικασία των εθνικών εκλογών, είτε για την εσωκομματική διαδικασία της ανάδειξης του πολιτικού αρχηγού του κόμματος.

³ Βλέπε σχετικά με αυτό το ζήτημα την παρουσίαση του Πολιτικού Βαρόμετρου Νοεμβρίου στην ιστοσελίδα της Public Issue: <http://www.publicissue.gr/1923/varometro-nov-2011/>, διαγράμματα 1 έως 5.

⁴ Η έρευνα τελείωσε το μεσημέρι της Πέμπτης 10/11, επομένως, έχει περιλάβει μόνον την επίδραση από την ανακοίνωση της συμφωνίας των τριών κομμάτων για το πρόσωπο του πρωθυπουργού και όχι την επίδραση από την ανακοίνωση των προσώπων της νέας κυβέρνησης, που δόθηκε στη δημοσιότητα το πρωί της Παρασκευής 11/11 και η οποία αντιστάθμισε, έως ένα βαθμό, μάλλον αρνητικά τις πρώτες θετικές εντυπώσεις για τον πρόεδρό της.

⁵ Όπ.παρ.: <http://www.publicissue.gr/1923/varometro-nov-2011/>, διαγράμματα 6 έως 8.

Τα διαθέσιμα εμπειρικά δεδομένα, σχετικά με τη μετεκλογική δημοτικότητα των Πρωθυπουργών της ύστερης μεταπολιτευτικής περιόδου, παρατίθενται στο διάγραμμα 1 και στον πίνακα 2. Το 1996, στην αφητηρία της πρωθυπουργικής του σταδιοδρομίας και διαδεχόμενος τον Α.Παπανδρέου, ο Κ.Σημίτης συγκέντρωσε, μετά την εκλογή του από την Κοινοβουλευτική Ομάδα του κόμματος, πρωτοφανές ποσοστό δημοτικότητας **85%** (διάγραμμα 1). Το γεγονός της εκλογής του προκάλεσε μια άνοδο δημοτικότητας, της τάξης του 35% (πίνακας 2). Αντιστοίχως, ο Κ.Καραμανλής, μετά την εκλογική νίκη της ΝΔ το 2004, κατέγραψε ποσοστό **79%**, βελτιώνοντας τον σχετικό δείκτη κατά 20 μονάδες, ενώ τέλος ο Γ.Παπανδρέου οφείλει στην εκλογική του νίκη, τον Οκτώβριο του 2009, την εκτόξευση της δημοτικότητάς του στο **82%** (+26%, στην πρώτη μετεκλογική μέτρηση).

Στο κοινοβουλευτικό σύστημα, το μετεκλογικό φαινόμενο της βραχυπρόθεσμης συσπείρωσης γύρω από την κυβέρνηση έχει παρατηρηθεί αρκετές φορές ιστορικά. Αυτή η ευεργετική επίδραση που ασκούν οι εκλογές είναι γνωστή ως «περίοδος χάριτος», ή ενώ στην αμερικανική παράδοση των δημοσκοπήσεων το ευρύτερο φαινόμενο της συσπείρωσης περί τον Πρόεδρο εξ αιτίας κάποιων γεγονότων, όχι μόνον εκλογών, περιγράφεται ως «rally-around-the flag», ή «rally» effect, που θα μπορούσε να αποδοθεί στα ελληνικά ως «επίδραση συσπείρωσης». Κρίσιμη παράμετρο του ζητήματος αποτελεί βέβαια και η χρονική διάρκεια αυτής της συσπείρωσης.⁶

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: Η επίδραση της εκλογής πρωθυπουργού στη δημοτικότητα του προσώπου

Γεγονός	Πρόσωπο	Δημοτικότητα		
		Πριν	Μετά	(+/-)
Εκλογή από την ΚΟ, 1/1996 (α)	Κ.Σημίτης	50	85	+35
Εκλογές, 4/2004 (β)	Κ.Καραμανλής	59	79	+20
Εκλογές, 10/2009 (β)	Γ.Παπανδρέου	56	82	+26
Συμφωνία κομμάτων, 11/2011 (β)	Λ.Παπαδήμος	48	55	+7

ΠΗΓΗ: (α) Τάσεις MRB και VPRC, (β) Public Issue

Στη (διαφορετική) περίπτωση του κ.Παπαδήμου, αντιθέτως, δεν παρατηρήθηκε αντίστοιχη έκτακτη μεταβολή, δεν εμφανίσθηκε, δηλαδή, η κοινωνική νομιμοποίηση που εξασφαλίζει η «βάπτιση» (ή αναβάπτιση) στην κολυμβήθρα των εκλογών. Το «ατομικό πολιτικό κεφάλαιο» που εξασφάλισε σήμερα ο κ.Παπαδήμος (55%, πίνακας 1), με τη συμφωνία κορυφής των κομμάτων, εμφανίζει τη μικρότερη δυναμική μεταξύ των τεσσάρων πρωθυπουργών, καταγράφοντας βελτίωση μόλις 7%, σε σύγκριση με την προηγούμενη δημοτικότητά του (48% θετικές κρίσεις σε μέτρηση της Public Issue τον Απρίλιο του 2010). Κυρίως, όμως, το ποσοστό δημοτικότητας που καταγράφει είναι μειωμένο κατά περίπου **30%-35%** από το αντίστοιχο των προκατόχων του (πίνακας 2).

Από την άλλη πλευρά, συγκλίνοντα συμπεράσματα προκύπτουν και από τη μέτρηση της πρόθεσης ψήφου. Η κοινωνική υποστήριξη προς τα κόμματα που συμμετέχουν στη νέα κυβέρνηση (ΠΑΣΟΚ, ΝΔ, ΛΑΟΣ) κινείται σήμερα σε αντίστοιχα επίπεδα. Στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές (4/10/2009), τα τρία κόμματα της συγκυβέρνησης, έλαβαν αθροιστικά **83%** της ψήφου.⁷ Η σημερινή (αθροιστική) εκλογική τους απήχηση, με βάση την εκτίμηση εκλογικής επιρροής της Public Issue για τον Νοέμβριο υπολογίζεται σε **56,5%**. Αντιπροσωπεύει, επομένως, μόλις το 68% της εκλογικής επιρροής του 2009, και είναι μειωμένη κατά το 1/3 (32%).

⁶ Στην αμερικανική βιβλιογραφία, οι «επιδράσεις συσπείρωσης» θεωρούνται σημαντικές, όταν η μεταβολή στην αποδοχή του Προεδρικού έργου που προκαλούν είναι μεγαλύτερη από 10%. Βλέπε σχετικά Μαυρή (2002), στο: <http://www.mavris.gr/406/9050-usopinionterrorism/>

⁷ <http://ekloges-prev.singularlogic.eu/v2009/pages/index.html>

Το ποσοστό **35%**, που προκύπτει ως ποσοστό αποδοχής της νέας κυβέρνησης στην αφετηρία του βίου της (πίνακας 1), δείχνει, σε τελική ανάλυση, να συμπίπτει επακριβώς με την υφιστάμενη πραγματική κοινωνική επιρροή των κομμάτων που την στηρίζουν. Πράγματι, η εκτιμώμενη κοινωνική επιρροή τους, που προσεγγίζεται εμπειρικά από τη λεγόμενη αδιευκρίνιστη ψήφο, συνυπολογίζοντας δηλαδή και την αποχή, βρίσκεται και αυτή κάτω από το 35%.

Η προσπάθεια μετατόπισης της πηγής κοινωνικής νομιμοποίησης, από το εκλογικό σώμα στο κοινοβούλιο, αποτελεί θεσμική τομή, η οποία αμφισβητεί ευθέως τον ιστορικό συνταγματικό συσχετισμό, που διαμορφώθηκε μετά το 1974. Η εξασφάλιση διευρυμένης κοινοβουλευτικής υποστήριξης της νέας κυβέρνησης, μεταφέρει αυτονομημένα το κέντρο βάρους της εκπροσώπησης στη Βουλή. Στοχεύει στην ουσία -αποτρέποντας την προσφυγή στις κάλπες (ή στο δημοψήφισμα)- να αντισταθμίσει, ή να υποκαταστήσει το υφιστάμενο έλλειμμα κοινωνικής νομιμοποίησης της διακυβέρνησης που έχει δημιουργηθεί, λόγω της απαξίωσης των παλαιών κομμάτων. Ωστόσο, κάτι παρόμοιο δεν φαίνεται να επιτυγχάνεται. Το πρόσωπο του νέου πρωθυπουργού μπορεί, ενδεχομένως, να επιτύχει σε ένα βάθος χρόνου τη συσπείρωση των «από πάνω», δηλαδή των πολιτικά και οικονομικά κυρίαρχων κοινωνικών ομάδων, δεν είναι όμως αυτονόητο το εάν και πως θα εξασφαλισθεί η συναίνεση των «από κάτω», χωρίς μάλιστα τους κλασσικούς «διαύλους» της εκλογικής διαδικασίας. Όσο αμέριστη και αν είναι η στήριξη των Μέσων Ενημέρωσης, δεν είναι σε θέση να υποκαταστήσει τη νομιμοποιητική αξία της εκλογικής διαδικασίας· ούτε και να εξασφαλίσει ένα αποτέλεσμα, «ιδεολογικά ισοδύναμο», αντί για την ανάληψη λαϊκής εντολής, που επιτυγχάνεται ύστερα από την εκλογική νίκη ενός κόμματος.